

FORSVARSDEPARTEMENTET
Postboks 8126 DEP
0032 OSLO

Deres referanse Vår referanse
2015/3139-254/FD V 18/01170-2/GGU
3/ENWA

Dato
01.10.2018

Høringssvar - Forskrifter til ny sikkerhetslov - Forsvarsdepartementet

Vi viser til Forsvarsdepartementets høringsbrev av 2. juli 2018 vedrørende forskrifter til ny sikkerhetslov.

Forslaget gjelder tre forskrifter til lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven). Forskriftene regulerer henholdsvis myndighetenes ansvar og roller for forebyggende sikkerhet, virksomhetens arbeid med forebyggende sikkerhet og klarering av personell og leverandører.

Oppsummering

Datatilsynet er i hovedsak positive til forslagene til forskrifter til ny sikkerhetslov. Inndelingen i tre forskrifter med ulike målgrupper fremstår som intuitiv og pedagogisk. Vi støtter også overgangen til mer funksjonsrettede krav i denne forskriften sammenlignet med kravene i de gamle forskriftene. Vi ønsker å understreke at dette krever grundig veiledning fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet og de andre sektormyndighetene, noe også departementet påpeker.

Forslaget til ny myndighetsforskrift inneholder en rekke bestemmelser om informasjonsdeling mellom Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Felles cyberkoordineringssenter (FCKS) og fremmede stater. Felles for disse bestemmelsene er at forholdet til personopplysningsregelverket fremstår som for dårlig utredet og rammene for bruk av opplysninger og veilingen av hensyn i svært stor grad overlates til virksomhetene selv. Dette fremstår som uheldig fra et personvernperspektiv da det gir liten forutberegnelighet og åpenhet for de registrerte. Vi anbefaler derfor på det sterkeste at disse forholdene reguleres i forskrift.

Drøftelse

Personvernforordningen trådte i kraft i Norge i juni 2018. I utgangspunktet gjelder forordningen kun på EØS-relevante områder, men den er gjennom personopplysningsloven § 1 gitt anvendelse også utenfor EØS-avtalens virkeområde. Dette betyr at forordningen vil gjelde for behandling av personopplysninger hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet og andre virksomheter underlagt sikkerhetsloven. Det er derfor svært viktig at sikkerhetsloven med forskrifter utformes i tråd med kravene i personvernforordningen.

Generelle merknader

Datatilsynet ønsker å gjenta vår bekymring vedrørende sikring av store nasjonale helseregistre, slik som Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) og nasjonal biobank for Nyfødtscreeningen. Disse registrene inneholder store mengder opplysninger om en svært stor andel av landets befolkning, og dersom informasjonen blir kjent for uvedkommende, går tapt, blir endret eller blir utilgjengelig vil det ha konsekvenser for langt mer enn den enkeltes personvern. Vi oppfordrer derfor departementet til å vurdere hvorvidt denne typen registrere er å anse som skjermingsverdig informasjon eller skjermingsverdige informasjonssystemer, jf. sikkerhetsloven §§ 5-1 og 6-1,

Merknader til forskrift om myndighetens roller og ansvar for nasjonal sikkerhet

Til § 8

I myndighetsforskriften § 8 tredje ledd siste punktum gis NSM adgang til å utlevere opplysninger til PST på eget initiativ, bestemmelsen er hjemlet i sikkerhetsloven § 8-12. Slik vi forstår denne bestemmelsen kan utlevering bare skje når Politiets sikkerhetstjeneste anfører at det er nødvendig for å ivareta oppgavene i politiloven § 17 b og § 17 c nr. 1. I de tilfeller NSM på eget initiativ utleverer opplysninger til PST vil ikke NSM kunne vurdere hvorvidt opplysningene er nødvendige for at PST skal kunne ivareta sine oppgaver, og vi er derfor usikre om en slik utlevering faller innenfor rammen av sikkerhetsloven § 8-12.

I siste ledd foreslås det at rammene for bruken av opplysninger utlevert fra NSM til PST skal fastsettes i en avtale mellom etatene. Avtalen skal som et minimum fastsette hvordan hensynet til det opprinnelige formålet med opplysningene (personkontroll) skal veies mot hensynet til at opplysningene kan brukes til å ivareta PSTs oppgaver. Dette fremstår etter vårt syn som uheldig ut i fra et personvernperspektiv. PST vil benytte opplysningene til et nytt formål, og dette formålet kan ikke være uforenelig med det opprinnelige formålet. Det er derfor viktig at rammene og veiingen av hensyn gjøres av departementet og tilgjengelig for allmennheten. Dette vil også styrke åpenheten i behandlingen.

Videre foreslo Sikkerhetsutvalget følgende i sin rapport: *«for å ytterligere styrke forutsigbarheten for den enkelte, mener utvalget at det uttrykkelig bør fremgå av personopplysningsblanketten den enkelte fyller ut som grunnlag for klareringsprosessen, at nærmere angitt informasjon vil kunne deles med PST»* (NOU 2016:19 pkt. 10.6.7).

Datatilsynet støtter utvalgets vurdering av behovet for forutsigbarhet for den omspurte, og etterlyser en slik bestemmelse i klareringsforskriften § 7.

Til § 10

Utlevering av personopplysninger til andre lands myndigheter eller til internasjonale organisasjoner Norge har et sikkerhetssamarbeid med, vil i noen tilfeller innebære en utlevering av personopplysninger til tredjestater, jf. personvernforordningen kapittel V. Personopplysninger kan kun utleveres til en tredjestat eller internasjonal organisasjon dersom mottakeren sikrer et tilstrekkelig beskyttelsesnivå for opplysningene. Datatilsynet forutsetter at NSM eller departementet sørger for at vilkårene i forordningens kapittel fem tilfredsstilles før opplysninger utleveres og at dette fremkommer av forskriftsbestemmelsen.

Til § 13

Datatilsynet ser at det er et klart behov for informasjonsdeling, også av personopplysninger, mellom partene i Felles cyberkoordineringssenter (Etterretningstjenesten, NSM, PST og Kripos). Samtidig setter personvernforordningen en del krav ved behandling av personopplysninger. Personopplysninger skal behandles på en lovlig, rettferdig og gjennomiktig måte, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr.1 a). Med lovlig menes at behandlingen må ha positiv hjemmel i forordningens artikkel 6. Vi kan ikke se at det foreligger en tilstrekkelig klar hjemmel for informasjonsdelingen som er foreslått. Dette er spesielt viktig når det er tale om deling av informasjon mellom EOS-tjenestene som har ulike oppgaver og hjemler for å utøve sin virksomhet.

Vi anbefaler derfor at det utarbeides et forslag til endring i sikkerhetsloven som setter de formelle rammene for FCKS sitt arbeid, og regulerer hvilke opplysninger som kan deles og for hvilket formål.

Merknader til forskrift om virksomhetens arbeid med forebyggende sikkerhet

Datatilsynet stiller seg positive til definisjoner i forskriften da ulike virksomheter og sektorer benytter ulik terminologi.

Til § 14

Datatilsynet er positive til bestemmelsens siste ledd hvor det fremgår at virksomheten ikke skal « bruke mer inngripende sikkerhetstiltak enn det som fremstår som nødvendig for å håndtere den aktuelle risikoen. » Dette er i tråd med de grunnleggende personvernprinsippene. Vi savner derimot en presisering av at sikkerhetstiltakene også må være forholdsmessige, og at det ikke bør behandles personopplysninger i større grad en nødvendig (dataminimalitet).

Merknader til forskrift om klarering av leverandører og personell

Til § 11

Datatilsynet er enige i departementets vurdering av at NSM ikke trenger hjemmel for å gi et annet forvaltningsorgan fullmakt til å innhente opplysninger på vegne av seg selv. Samtidig ønsker vi å understreke at virksomheten som gis fullmakt vil regnes som en databehandler for NSM og at det må inngås en databehandleravtale mellom virksomhetene, jf. personvernforordningen artikkel 28.

Til § 13

I siste ledd foreslås det at rammene for bruken av opplysninger utlevert fra Politiet og PST til NSM skal fastsettes i en avtale mellom virksomhetene. Avtalen skal som et minimum fastsette hvordan hensynet til det opprinnelige formålet med opplysningene skal veies mot hensynet til at opplysningene kan brukes i vurderingen av om en sikkerhetsklarering kan gis. Dette fremstår etter vårt syn som uheldig ut i fra et personvernperspektiv, da det gir liten forutberegnelighet for den registrerte og ingen åpenhet rundt hvordan virksomhetene balanserer hensynet til den enkeltes personvern mot virksomhetens behov. Vi anbefaler derfor at disse hensynene reguleres direkte i forskrift, ikke i avtale mellom virksomhetene.

Vi stiller oss til rådighet dersom dere ønsker utfyllende informasjon eller har spørsmål til vårt høringssvar. Dere kan i så fall ta kontakt med Gullik Gundersen på telefon 22 39 69 28.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Gullik Gundersen
rådgiver

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO